

Keistas nutikimas

Ach, kaip būtų gerai, jei žmogus išmokytų valdyti laiką. Išjungtų jį, tarsi kokį televizorių, kai šis erzinti ima. Tegul lekia, lyg be galvos būtų, bet į akis nelenda. Prisiečiau Irenai, kad nevėluosiu ir šį vakarą gersime žolelių arbatą jos močiutės troboje netoli Paragių. Šeštadienį planavome pramogauti Klaipėdoje. Deja, ir vėl pasitvirtino tiesa, kad žmogus planuoja, o dievulis juokiasi. Atsirado neatidėliotinų darbų, todėl visa valanda ilgiau užtrukau darbe.

Į namus skubu lyg akis išdegusi. Išgeriu puodelį kavos, sumetu daiktus į bagažinę. Tik suknelę atsargiai ištiesiu ant galinės sėdynės. Čia pat padedu ir mamos numegztą šiltą megztinį, visų mano kelionių palydovą. Darant dureles, ant veido pajuntu kelis lietaus lašus. Padangė gerokai papilkėjusi. Žvilgteliu į laikrodį. Smarkiai vėluoju. Bandau prisiskambinti Irenai, bet ji neatsiliepia.

Po valandos vanduo žliaugia mašinos stiklu taip, kad valytuvai vos spėja valyti. Vėjas spaudžia medžius prie žemės. Juoduoju dangus priekyje nežada nieko gero. Šiek tiek sumažinu greitį, nes mašinos viduje išgirstu kažkokį įtartą garsą. „Tik ne dabar. Nedrįsk“, – siunčiu žinutę varikliui. Suku į vieškelį. Maždaug už dvidešimties minučių turėčiau pasiekti tikslą. Smarkiai temsta. Žaibuoja. Negana to, prieš akis išnyra ant kelio užvirtęs medis. Stabdu. Keikiu save, kad nepasidomėjau oro prognoze. Apžiūriu kliūtį ir suvokiu, kad jos neįveiksiu. Mėginu užvesti variklį, bet jis nebenori manęs klausyti. Nepasiduodu. Kai nežinia po kiek laiko man pasiseka, jaučiuosi tarsi danguje. Apsisuku. Įtartinas garsas teberėžia ausį. Išvydusi kelio atšaką, darau posūkį, tikėdamasi, kad netoliese rasiu kokią sodybą.

Po kiek laiko žibintai apšviečia trobesius. Vis dar tebelyja. Išlipusi iš mašinos, apeinu namą. Jo viduje tamsu. Boluoja tik baltos langinės ir durys. Beldžiuosi į jas ilgokai ir dar labiau nusiviliu. Kad ir kaip maldauju mašinos užsivesti, ji taip pat nebeatsiliepia į mano maldas. Esu nusikamavusi, mėginu susitaikyti su apgailėtina padėtimi, nes tik tiek ir tegaliu padaryti. Sėdžiu įsmeigusi akis į tamsą, stiklu monotoniškai ritasi lašai. Nuo galinės sėdynės pasičiumpu megztinį ir įsisupu į jį. Pajuntu, kad galva darosi vis sunkesnė ir sunkesnė...

Neilgai trukus, ausis pasiekia negirdėtas pasikartojantis garsas. Įsiklausau. Kažkas ūbauja. Nejaugi pelėdos? Dar labiau nustembu pamačiusi, kaip pro šalį praplasnoja du paukščiai. Akimirksniui jie dingsta iš akiračio, bet vėliau jų siluetus išvystu šviečiančio lango fone. Jis pravertas. Kaip galėjau nepastebėti, kada lange atsirado šviesa?

Čiumpu rankinę, užrakinu mašiną. Nedrąsiai pėdinu prie namo. Tamsoje nepastebiu, kaip įlipu į balą. Pro batus skverbiasi vanduo. Lyg vagis sėlinu prie lango. Rimstu nuo to, ką pamatau. Kambaryje šnekučiuojasi dvi moterys. Ar jos mane įsileis? Pabeldžiu į lango stiklą. Moterys nustoja kalbėtis, susižvalgo.

– Atsiprašau, neišsigąskit, man reikia pagalbos, – bandau kalbėti kuo ramesniu ir įtaigesniu balsu, bijodama, kad tik moterys neužvertų lango.

Nežinau, kaip tokioje situacijoje elgčiausi pati, bet labai apsidžiaugiu išvydusi, kaip viena iš moterų atsistoja ir lėtai pasuka prie lango. Iš pradžių apsižvalgo ir tik tada nukreipia akis į mane.

– Eikite prie durų. Sesuo atidarys.

– Baisus oras, negana to, dar ir mašina sugedo, – bandau teisintis dėl trukdymo. – Turbūt

išgąsdinau. Labai nejauku buvo būti tamsoje.

– Oras tikrai nepavydėtinas, – pritaria antroji moteris, nužvelgdama mano sudrėkusius rūbus ir šlapius kojinių galus. – Tuoj užkaisu jums arbatos. Marija, nuvesk viešnią prie mūriuko.

Einu paskui moterį. Ji veda į kitą kambarį. Apsidairau. Nuo sienelės į mane žvelgia didžiulis rainas katinas žaliomis akimis. Apačioje perskaitau užrašą „Katinų valgykla“. Prisiglaudžiu prie šilto mūro. Jaučiu, kaip sužvarbusį kūną užlieja maloni šiluma. Kol šildausi, ant stalo atsiranda duonos, kiaušinių, sūrio, sviesto, iš puodelių ima garuoti žolelių arbata. Prisistatau. Paaiškinu, jog ši vakarą turėjau gerti arbatą pas draugę, bet nepavyko.

– Nieko tokio. Susitiksime rytoj, – ištaria mane pro duris įleidusi moteris. Aš esu Marija, o Sofija – mano sesuo.

Geriu arbatą, dar kartą dėkoju seserims už tai, kad mane priglaudė.

– Visiems visko pasitaiko, – ištaria Sofija. – Buvau ir aš pakliuvusi į nemalonią situaciją. Nuo ilgos kelionės pėsčiomis iš Vilniaus, kojos buvo ne tik šlapios...

– Turbūt, dalyvavote kokioje nors piligriminėje kelionėje? – pasiteirauju Sofijos. Galima sakyti ir taip, – už seserį atsako Marija, – didžiulį atstumą įveikė. Žvelgdama pro virtuvės langą, jos, įėjusios į kiemą, nebepažinau.

Marijos žvilgsnis prigęsta. Akyse sušmėžuoja liūdesys. Nebeplėtoju temos. Kurį laiką tyliai valgau sūrio riekelę, kol žvilgsnis netikėtai nusėda ant moterų drabužių. Jų apranga keistoka. Vilki ilgais, storais sijonais su tautinėmis prijuostėmis. Ant šviesių palaidinių užsimetusios liemenis pabrėžiančias liemenes. Sofijos kaklą puošia kelios eilės karolių.

– Jūs ruošiatės kažkokiam vaidinimui? – klausiu seserų.

– Ne visai taip, – atsiliepia Marija. – Mus domina rūbo grožis. Mano sesuo yra tikra liaudies menininkė... Labai gabi audėja. Jos prijuostes būtų galima eksponuoti ir muziejuose. Kiekviena atausta vis kitaip. Kitoks raštas, kitokia spalva. Bet ji jų nekaupia, visas išdalija.

– Tegul puošiasi moterys, – pertraukia seserį Sofija. – Be to, ir mums gerai. Viskas, kas ant mūsų stalo: sūris, sviestas, kiaušiniai, dešra – tai moterų atlygis už darbą. Mums valgiu rūpintis mažiau bereikia.

– Nedaug, kas šiais laikais austi bemoka, – įsiterpiu. – Siūlus tikriausiai perkate?

– Mudvi su Sofija mokame verpti, – patikslina Marija. – Žinoma, Sofija šioje srityje yra pranašesnė už mane. Ji verpia plonai, lygiai. Jai paklūsta ir linas, ir vilna. Aš tai tik pašukų ir pakulų galiu imtis. Visko mano siūle pasitaiko.

– Nenuvertink savęs, – pataiso seserį Sofija. – Reikėtų pamatyti, kaip Marija siuvinėja. Ne kiekvienas su ja lygintis gali. Ne tik spalvas puikiai derinti moka, bet ir eskizus siuviniams piešia, pritaiko prie drabužių. Nesinaudoja jokiais vadovėliais, pati juos parašyti galėtų.

– Tai jūs irgi liaudies menininkė, – nusišypsau Marijai.

– Tikrų tikriausia, – priduria Sofija.

Žodis veja žodį. Pokalbis teka laisvai, tarsi srauni upė. Klausausi seserų ir man pasirodo, kad jas pažįstu labai seniai. Stebėdama gražų, šiltą jų bendravimą, vis labiau atsipalaiduoju. Pasijuntu sava šioje mažoje moteriškoje kompanijoje

– Jūs labai mielos, – ištariu. – Meniškas pradas neretai būna paveldimas. Kas jus juo apdovanojo? Ir kieno tie paveikslai, kabantys ant sienų?

Seserys susižvalgo.

– Turbūt, tai mūsų tėvelio nuopelnas, – ištaria vos ne abi kartu.

– Jei norite, aprodysime jums jo valdas, – pasiūlo Marija.

Pakylame nuo stalo. Seserys veda mane į kitą kambarį. Čia stovi rašomasis stalas, virš jo pakabintas anglimi pieštas moters portretas. Pasienyje rikiuojasi lentynos su knygomis. Jos senos, parašytos lietuvių, lenkų, rusų, anglų, vokiečių ir prancūzų kalbomis. Ten pat guli žurnalai. Mane nustebina jų leidimo datos.

– Tai jūsų tėvelis – kolekcionierius? – klausiu seserų.

– Ne, mūsų tėvelis jas visas pats skaito, – atsiliepia Sofija.

– O taip, jis mėgsta skaityti, – priduria Marija. – Vakara, kai turi laiko, paskaito balsu ir

mums.

– Tėvelis ne tik skaito. Dar piešia ir daug rašo. Bendradarbiauja su lenkiškų žurnalų leidejais. Jie net išspausdino du jo romanus lenkų kalba.

– Mat kaip, – nusistebiu. – O kieno tas portretas virš rašomojo stalo?

– Čia kabo rašytojos Elizos Orzeškovos, geros tėvelio draugės, atvaizdas. Pats ji ir nupiešė, – patikslina Marija.

– Jūsų namai tarsi muziejus, – ištariu nuoširdžiai. – Tokioje aplinkoje aš irgi piešti ar rašyti pradėčiau. Judvi tikriausiai irgi rašote?

Atsakymo neišgirstu, bet matau, kaip seserys susižvalgo ir nusišypso viena kitai.

– Beje, jūs turbūt ir paukščius mylite. Man pasirodė, kad mačiau...

– Pelėdas, – pratęsia Sofija ir apsikabina seserį.

– Tikrai taip, mačiau pelėdas. Jos įskrido pas jus pro langą. Bet, ko gero, man tik pasivaideno.

– Gal ir ne, – truputį pagalvojusi, ištaria Sofija. – Lazdynų pelėdos mėgsta šią vietą, bet apie tai pakalbėsim kitą kartą. Jau vėlu, laikas miegoti. Paklosiu jums.

Mane pažadina saulės spindulys. Pakeliu galvą nuo vairo, apsidairau. Ant kelio telkšo didelės balos, bet dangus jokio pavojaus neberodo. Jis giedras. Atpažįstu Paragių dvaro pastatus. Išlipu iš mašinos ir pasuku baltų durų link. Ilgai beldžiu į jas, bet jos neatsidaro. Išsiimu telefoną, renku Irenos numerį.

– Kur tu buvai pradingusi? Kodėl neatsiliepei? Kas tau atsitiko? – aidi sunerimęs Irenos balsas.

– Man viskas gerai. Nurimk. Ryšio nebuvo. Svečiavausi pas Lazdynų Pelėdą. – aiškinu Irenai ir jaučiu, kaip nei iš šio, nei iš to imu šypsotis.

– Gal tu kvanktelėjai? – pykteli Irena.

– Gal. Atvažiuok. Mašina nebeužsiveda. Esu prie Paragių dvaro, – bandau apibūdinti situaciją.

– O varge, turbūt sušalai į ragą, – išgirstu susirūpinusį draugės balsą. – Tuoju būsiu.

Lėtai iškvepiu orą. Nors nėra labai šalta, bet drėgmė ir ryto vėsa skverbiasi po drabužiais.

– Ačiū tau, lauksiu, – ištariu Irenai ir spėriai pėdinu prie mašinos.

Įsiropščiau į jos vidų, užtrenkiu dureles, bet ir čia manęs neapleidžia keistas jausmas. Negali būti, kad tai buvo tik sapnas. Tos moterys buvo su manimi. Įsidėmėjau jų veidus. Jos tapo šio keisto nutikimo dalimi. Gyvenimo įvykiu. Tad, kad ir kokia bebūtų tiesa, po šios nakties nebepajėgsiu jų užmiršti.

Tolumoje pamatau raudoną dėmę. Link manęs artėja mašina. Suvokiu, kad tuoj galėsiu apkabinti draugę. Paklausiu Irenos, ar ji kada girdėjo, kaip ūbajau pelėdos.

Panaudota:

Literatūra ir kalba. VI, Vilnius. Valstybinė grožinės literatūros leidykla, 1962. (O. Lastauskaitė-Glovackienė. Iš prisiminimų apie Lazdynų Pelėdą).

Iliustravo Ugnė Limantaitė.

